

Тищенко Аліна Миколаївна
асистент кафедри туризму,
аспірант кафедри економіки
Національного транспортного університету

РОЗВИТОК ІННОВАЦІЙНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ КРАЇН ЄВРОПИ

Досліджено основні засади розвитку інноваційної інфраструктури країн Європи. Виявлено основні недоліки формування та розвитку сучасної інноваційної інфраструктури. Розглянуто основні елементи розвитку міжрегіональної інноваційної інфраструктури. З'ясовано основні принципи формування та розвитку інноваційної інфраструктури в країнах Європи. Наведено основні етапи формування міжрегіональної політики становлення інноваційної інфраструктурної діяльності. **Ключові слова:** розвиток інноваційної інфраструктури, сучасна інноваційна інфраструктура, комбінована модель, інноваційна модель розвитку, інноваційна діяльність, країни Європи.

Постановка проблеми. Основною метою дослідження в даній статті є розгляд головних аспектів розвитку інноваційної інфраструктури країн Європи. У сучасному глобалізованому світі особливої ваги набуває питання збільшення рівня конкурентоспроможності товарів та послуг, вироблених національною економікою. Цей факт зумовлений інформатизацією та стрімким розвитком технологій не лише у сфері матеріального виробництва, а й комунікацій, що дало змогу проводити збутову та постачальницьку діяльність значно ефективніше, тим самим загостривши конкурентну боротьбу в усіх сферах бізнесу. Основним засобом досягнення переваги за таких умов постає успішна інноваційна діяльність. Все помітніше стає роль інноваційної інфраструктури – не лише як середовища локалізації інноваційної діяльності, а й фундаменту її провадження та каталізатора розвитку. Саме це актуалізує завдання узагальнення та аналізування світового досвіду становлення та розвитку інфраструктури інноваційної діяльності. Потреба у дослідженні процесу формування інноваційних інфраструктур інших держав породжена необхідністю уникнення ризиків, пов'язаних із можливим повторенням вже зроблених іншими учасниками світового економічного процесу.

Постановка завдання. На основі викладеного можна сформулювати завдання дослідження, яке полягає у визначенні розвитку та ролі інноваційної інфраструктури країн Європи.

Виклад основного матеріалу дослідження. У політиці багатьох країн у галузі розвитку науки і технологій серед основних завдань формування національної інноваційної системи вказано побудову інноваційної інфраструктури. Показник інфраструктури враховується в міжнародних порівняннях, зокрема: при визначенні Глобального інноваційного індексу, Індексу «мережевої готовності», Індексу спроможності до інновацій та інших. Аналіз статистичного матеріалу свідчить про недостатню кількість та якість інноваційної інфраструктури в країнах Європи та зокрема в Україні.

Питання дослідження особливостей національних інноваційних систем зарубіжжя досліджене багатьма як вітчизняними, так і іноземними науковцями. Серед основних напрямків їхніх праць одну із центральних позицій посідає вивчення специфіки виникнення, розвитку та ді-

яльності інноваційних інфраструктур. З іншого боку, незважаючи на наведений у цих наукових дослідженнях матеріал, вони мають переважно описовий характер і пропонують нецілісну картину бачення аспектів проблеми.

О. І. Амоша описав інфраструктуру інноваційної діяльності таких країн, як Франція, Німеччина, Фінляндія, Ізраїль, Китай, Казахстан та Білорусь. При цьому лише особливості інноваційної інфраструктури Фінляндії та частково Ізраїлю були охарактеризовані комплексно, зокрема, показано історичні етапи становлення тих чи інших їх складових, що уможливило відтворити послідовність нарощення механізму інфраструктури інноваційної діяльності [4].

Є.С. Годунова та Т. І. Яковлева охарактеризували досвід європейських країн у побудові інфраструктурної інноваційної діяльності, при цьому розгляд був здійснений крізь призму такого інструменту, як трансфер технологій [6].

Колектив авторів під керівництвом Семиноженка В.П., Гейця В.М. та Кваснюка Б.Є. визначив орієнтири стратегії розвитку на прикладі економік таких країн, як США, Пд. Корея, Росія, Канада, Ізраїль, Індія, а також Японія та Фінляндія, крім того, виокремив відповідні інструменти державної політики та назвав чотири типи інститутів, що визначають контури національної інноваційної системи. По-перше, йдеться про «інститут пріоритетних напрямів інноваційної діяльності», по-друге, про інститут системного оновлення виробництва, по-третє, мається на увазі інститут, який покликаний забезпечувати своєчасне згортання виробництв, що ґрунтуються на застарілих, а отже, неконкурентоспроможних технологіях. Четвертим інститутом пропонується вважати такий, що слугує перманентному удосконаленню державної політики у галузі формування інфраструктури інноваційної діяльності [9].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Головною метою цієї роботи є опис специфічних ознак інфраструктурної інноваційної діяльності найрозвиненіших у технологічному плані країн світу, а також тих, що динамічно розвиваються; аналіз основних світових моделей розвитку інноваційних інфраструктур на предмет визначення їх характерних ознак, чинників, якими зумовлена ефективність функціонування, а також міра і способи участі держави у стимулюванні розвитку об'єктів-репрезентантів

та загальний напрямок спеціалізації цієї моделі інноваційної інфраструктури

Інноваційна інфраструктура – весь необхідний спектр державних і приватних установ та організацій, які забезпечують розвиток і підтримку всіх стадій інноваційного циклу.

До неї належать:

- виробничо-технологічні структури (технопарки, інноваційно-технологічні центри, бізнес-інкубатори, інноваційно-технологічні та інжинірингові фірми, фірми, що роблять імпортозаміщуючу продукцію);

- об'єкти інформаційної системи (аналітичні і статистичні центри, інформаційні бази і мережі);

- організації по підготовці і перепідготовці кадрів в області технологічного менеджменту (поява нової категорії фахівців з комерціалізації результатів науково-дослідної та дослідно-конструкторської роботи);

- фінансові структури (позабюджетні, венчурні, страхові фонди, кредитно-гарантійні організації небанківського сектора, банки, фінансово-промислові групи, орієнтовані на технологічну інноваційну діяльність);

- система експертизи (центри можуть давати експертні висновки для виробників, інвесторів, страхових служб і т. д.);

- система патентування, ліцензування і консалтинга з питань охорони, захисту, оцінки і використання інтелектуальної власності, оцінки комерціалізації наукових результатів;

- розвинута система сертифікації, стандартизації й акредитації [5].

Характер інноваційної інфраструктури європейських країн є різноманітним. Так, Великобританія культивує американську модель, що ґрунтується на венчурному бізнесі та технологічних парках, – 5 із них знаходяться поблизу Оксфордського університету і на них припадає майже третина усіх витрат на наукові дослідження, що проводяться у Великобританії. Значна увага приділяється організації інноваційних кластерів, зокрема у фармацевтичній галузі, де вже успішно функціонують такі структури. Специфіка полягає у тому, що дослідження проводяться переважно на базі університетів, приватні компанії або беруть у них участь, або повністю замовляють та відповідно фінансують.

Франція вибудовує власну, унікальну систему інноваційної інфраструктури, що ґрунтується на принципах розвитку так званих «полісів конкурентоспроможності», тобто інноваційних кластерів, також особлива увага приділяється організації трансферу технологій, що кардинально відрізняється від англо-американської моделі, оскільки в останній трансфер технологій організовується в протилежному порядку – за основу береться наукова розробка, яку необхідно комерціалізувати, тоді як французи акцентують увагу саме на потребі у певній технології [6].

Особливе місце у європейському інноваційно-технологічному просторі посідає Фінляндія – країна, що упродовж останнього десятиріччя незмінно знаходиться у лідерах світових рейтингів конкурентоспроможності. З-поміж складників фінської формули досягнення успіху, поряд із дотриманням дуже високих освітніх стандартів

та конкурсним принципом розподілу коштів на науково-технічні проекти, фігурує розвинена інноваційна інфраструктура.

Що стосується України, у процесі реалізації інноваційної моделі розвитку економіки України, удосконалення інноваційної інфраструктури необхідно враховувати, що інноваційні зрушення в реальному секторі економіки мають здійснюватися у принципово-нових умовах, а саме:

- наростаюче вичерпування природних ресурсів, і особливо тих, що не поновлюються;

- витіснення шкідливих, небезпечних для екології, виробництв із територій розвинених країн, на території країн, що розвиваються;

- екологічна катастрофа, що насувається;

- демографічний дисбаланс;

- зростаюча нерівномірність і розрив в економічному, індустріальному, інформаційному розвитку різних країн світу;

- прискорений розвиток високих наукових технологій та інформаційних процесів відбувається лише в декількох розвинених країнах світу.

Також останнім часом Україна тісно співпрацює з Польщею. Але між Україною і Польщею існує значний розрив за кількістю підприємств, які займалися інноваційною діяльністю. Як в Україні, так і в Польщі, інноваційна діяльність підприємств більшою мірою фінансується за рахунок власних коштів підприємств та організацій: 84,4% і 72,2% відповідно (у 2014 році). На кредити банків припадало 7,3% інноваційних витрат в Україні і 8,6% у Польщі. Через це, як в Україні, так і в Польщі, підприємці основною перешкодою здійснення інноваційної діяльності називають відсутність коштів у межах підприємства. Натомість істотна відмінність між країнами існує у фінансуванні за рахунок інвесторів. Так, в Україні вітчизняні та іноземні інвестори вклали 1,9% від загального обсягу витрат на інновації. Тоді як у Польщі за рахунок іноземних інвесторів було профінансовано 8,6% інноваційних витрат. У Польщі 19,6% інноваційних витрат йшло на дослідження і розробки, 1,0% – на придбання інших зовнішніх знань, 1,7% – придбання програмного забезпечення. Однак, на відміну від України, значно більша питома вага (57,3%) інвестицій в Польщі припадала на машини, техніку, обладнання, транспортні засоби [1; 2; 7].

У Швеції широко впроваджується концепція внутрішніх бізнес-інкубаторів, що створюються й розвиваються всередині великих промислових підприємств, транснаціональних корпорацій тощо. Шведський досвід показав, що бізнес – інкубатори можуть бути ефективним інструментом розвитку бізнес-середовища промислових підприємств, місцем генерування і впровадження інноваційних ідей на базі великих компаній. У країні нараховується близько 80 бізнес – інкубаторів, більшість з яких ІТ-спрямування, проте існують тенденції на їх переорієнтування зі сфери промислового виробництва, яке переноситься у країни третього світу, на сферу послуг (туризм, переробка відходів) у зв'язку із посиленням екологічних вимог.

До найбільш перспективних і привабливих для інвесторів галузей в сфері шведського бізнес-інкубування відносять: ІТ-технології (роз-

робка додатків, захист даних, дизайн, освіта, свіжі та оригінальні ідеї); оптова та роздрібна торгівля; транспортні перевезення; творчі проекти в сферах архітектури та дизайну; сфера туризму тощо [8].

В Німеччині в моделі створення і функціонування бізнес-інкубатору є, по-перше, висока якість підготовки підприємців-новачків (лише 5% підприємств, «вирощених» у бізнес-інкубаторах, банкрутують), і, по-друге, переорієнтація бізнес-інкубаторів з інноваційної сфери на сферу підтримки малого і середнього підприємництва [10, с. 179].

Порівнюючи провідні європейські країни, такі як країни-республіки: Австрія (Відень), Німеччина (Берлін), Франція (Париж), Швейцарія (Берн), Албанія (Тирана), Боснія і Герцоговина (Сараєво), Греція (Афіни), Італія (Рим), Македонія (Скоп'є), Мальта (Валетта), Португалія (Лісабон), Сан-Марино (Сан-Марино), Сербія (Белград), Словенія (Любляна), Хорватія (Загреб), Чорногорія (Подгориця), Естонія (Таллінн), Ірландія (Дублін), Ісландія (Рейк'явік), Латвія (Рига), Литва (Вільнюс), Фінляндія (Гельсінкі), Білорусь (Мінськ), Болгарія (Софія), Молдова (Кишинів), Польща (Варшава), Румунія (Бухарест), Словаччина (Братислава), Угорщина (Будапешт), Україна (Київ), Чехія (Прага) та країни-монархії: Бельгія (Брюссель), Ліхтенштейн (Вадуц), Люксембург (Люксембург), Монако (Монако), Нідерланди (Амстердам), Андорра (Андорра-ла-Велья), Ватикан (Ватикан), Іспанія (Мадрид), Велика Британія (Лондон), Данія (Копенгаген), Норвегія (Осло), Швеція (Стокгольм).

Мета утворення комбінованої моделі розвитку інноваційних інфраструктур – підтримка розвитку окремих регіонів та необхідність комерціалізації науки з метою надолужити відставання від країн-лідерів інноваційної сфери. Мета утворення американської моделі – створення підґрунтя для економіко-технічного домінування. Збереження лідируючої позиції США у післявоєнному світі. Підвищення рівня конкурентоспроможності економіки. Всім країнам Європи окрім Великої Британії притаманна комбінована модель розвитку інноваційних інфраструктур.

Чинники, що зумовлюють ефективність функціонування комбінованої моделі розвитку інноваційних інфраструктур:

1. Розвинена університетська наука.
2. Координація діяльності на міжнаціональному рівні.
3. Внутрішня кооперація та інтеграція інноваційних інфраструктур у рамках ЄС, що сприяє спеціалізації, трансферту технологій та спрощує ліцензування і надання патентів.
4. Високий освітній рівень населення.

Міра та спосіб участі держави у стимулюванні розвитку об'єктів інноваційної інфраструктури. Держава виконує стимулювальну та інтегративну функції. Йдеться про створення регіональних центрів із поширення інновацій, інституційний супровід розвитку інноваційної інфраструктури, на прикладі Швеції та Фінляндії – субсидування бізнес-інкубаторів державним коштом.

Враховуючи європейський досвід та сучасні вимоги часу, вважаємо, що для поліпшення формування інноваційної інфраструктури потрібно опиратися не лише на комбіновану модель побудови

інноваційних інфраструктур, але й поєднувати також американську і японську модель (не притаманна країнам Європи).

З огляду на це, центральним органам влади Європейських країн необхідно вжити такі заходи:

- розробити державну стратегію та регіональні програми розвитку інноваційної інфраструктури;
- збільшити питому вагу у ВВП витрат на науку, освіту;
- забезпечити створення центрів технологій при вищих навчальних закладах та сприяти збільшенню проведення фундаментальних досліджень у вищих навчальних закладах;
- розвивати мережеві кооперації шляхом створення національних кластерів в напрямку розвитку пріоритетних видів промислової діяльності з високою доданою вартістю;
- науково-дослідної діяльності;
- передових технологій;
- підтримувати посередницькі мережеві структури розвитку інноваційної діяльності;
- зменшити бюрократичні перепони для створення нових форм просторової організації бізнесу;
- розширити фіскальні стимули розвитку інноваційної діяльності.

Отже, для підвищення ефективності та подальшого розвитку реалізації інноваційних інфраструктурних інструментів у будь-якій сфері необхідними наступні складові (рисунком 1).

Інноваційна інфраструктура повинна охоплювати усі ланки інноваційного процесу (освіту-науку та науково-технічну діяльність – виробництво – споживання). Їй повинні бути притаманні такі властивості:

1. Поширеність у всіх регіонах, що дасть змогу виконувати на місцях завдання функціонально повного інноваційного циклу: від розробки інноваційної пропозиції, маркетингу і техніко-економічного обґрунтування до впровадження та комерціалізацію новацій.

2. Універсальність та гнучкість, що сприяють реалізації інновацій у будь-якій сфері діяльності та адаптивність до швидких змін у розвитку як науки і техніки, так і ринкового середовища.

3. Інформаційна, кадрова та фінансова забезпеченість усіх ланок інноваційної діяльності.

4. Конструктивність, що забезпечує досягнення оптимального остаточного результату.

Інноваційність міжрегіональної політики у контексті сучасної регіональної політики в країнах Європи визначена орієнтацією цього механізму на синергетичний ефект: досягнення стабільного збалансованого соціально-економічного розвитку на загальнонаціональному рівні завдяки підвищенню конкурентоспроможності країн. Реалізація міжрегіональних проектів у сферах інноваційних інфраструктур сприяє поліпшенню соціально-економічної ситуації в країнах, зокрема посиленню економічної взаємодії проблемних територій із регіонами-лідерами; створенню можливості для оволодіння ресурсами – як новими, так і такими, що раніше не використовувалися або використовувалися не у повній мірі.

Висновки з проведеного дослідження. До перспектив подальших досліджень належить

Рис. 1. Складові розвитку реалізації інноваційних інфраструктурних інструментів

Джерело: розроблений автором

Рис. 2. Основні етапи формування міжрегіональної політики становлення інноваційної інфраструктурної діяльності

Джерело: розроблений автором.

вивчення зарубіжного досвіду стимулювання розвитку інноваційної інфраструктури для можливості розроблення відповідного механізму в країнах Європи.

До загальних рис і особливостей державної підтримки інноваційної діяльності в таких країнах Європи можна віднести такі:

1. Пільгові позики надаються, головним чином, малим і середнім підприємствам, пер-

спективним технологічним чи новоствореним компаніям. При цьому умови надання позик істотно відрізняються. Наприклад, у Великобританії встановлено граничний обсяг обороту в 25 млн ф. ст., сума кредитних гарантій – 1 млн ф. ст., термін – 10 років. При цьому гарантії покривають до 75 % кредиту та сплачуються за ставкою 2 % річних від непогашеної кредитної заборгованості.

2. Процентні ставки є невисокими і коливаються в межах від 0 (Німеччина) до 4,5 (Ізраїль).

3. Створення спеціальних агентств фінансування технологій та інновацій (Велика Британія, Франція, Іспанія, Нідерланди, Фінляндія) або ж банків (Німеччина).

4. Щорічно тисячі компаній в усьому світі витрачають лише на дослідження майже 1,5 трлн дол. США. Загальна сума витрат на ринку інновацій, включаючи капітал венчурних фондів, перевищує 25 трлн дол. Більша частина цих грошей зосереджена в Європі, зокрема: – 1,4 трлн дол. становили загальносвітові витрати на науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт у 2011 р. (за даними Battelle Memorial Institute). Майже третина з них – 28 % припадає на сферу інформаційних технологій, 21 % – охорону здоров'я і 16 % – автомобілебудування; – 69 дол. США венчурного капіталу припадає на одного жителя у Швейцарії – це максимальний показник у світі. У середньому на одного жителя планети, за даними дослідницької компанії IESE, припадає 12 дол. США; – на 87 % зросли обсяги венчурного капіталу в розвинутих країнах за останні два роки – за даними ООН. [3]

При цьому істотний вплив на сучасний стан і перспективи розвитку національних інноваційних інструментів мають явища та процеси як внутрішнього, так і глобального характеру, що називаються інноваційними чинниками. На міжнародному рівні це: розвиток мережевих

технологій, рівень розвитку освіти, інноваційна спеціалізація держави, поширення серед населення та доступність сучасних інформаційних технологій. Своєю чергою, поряд зі зростанням витрат на науково-дослідні роботи, розвиток інноваційної інфраструктури, підвищення рівня наукових досліджень і якості підготовки спеціалістів є найважливішими чинниками, що забезпечують лідерство країн у науково-технічній сфері.

У даному науковому дослідженні здійснено опис специфічних ознак національних інноваційних інфраструктур багатьох країн, що є лідерами у розбудові цієї складової інноваційної системи. Як ілюструє досвід розглянутих держав, інноваційні інфраструктурна діяльність є комплексною системою, яка слугує не лише для стимулювання безпосередньо науково-дослідницької діяльності, а й засобом комерціалізації її результатів, саме тому розвиток інноваційної інфраструктури повинен ґрунтуватися на принципах системності та цілісності, тобто для повноцінного та ефективного функціонування однаково необхідними є абсолютно усі ланки.

Саме з метою забезпечення такого комплексного розвитку інфраструктурної інноваційної діяльності важливим є вироблення єдиної цілісної стратегії та активна участь у її реалізації як представників бізнесу, так і державних органів влади не тільки на регіональному та місцевому рівнях, а зокрема на міжрегіональному.

Література:

1. Potencjal innowacyjny gospodarki: uwarunkowania, determinanty, perspektywy [The innovative potential of the economy: determinants, determinants, perspectives] (2016). Varshava [in Polish].
2. Rocznik Statystyczne wojewodztv 2015 [Statistical Yearbook 2015] (2015) Varshava [in Polish].
3. World Economic Forum. The Global Competitiveness Report 2011–2012. – Geneva, 2011. – P. 17, 18, 514, 517 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dx.doi.org/10.1787/536842640445>.
4. Амоша О.І. Активізація інноваційної діяльності: економічне забезпечення: Монографія / О.І. Амоша, В.П. Антонюк, А.І. Землянкін та ін. – Донецьк: Інститут економіки промисловості, 2007. – 327 с.
5. Вікіпедія вільна енциклопедія [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org/wiki>.
6. Годунова Е.С., Яковлева Т.И. Европейский опыт построения инновационной системы на примере трансфера технологий [Електронний ресурс] – Режим доступу: www.sibai.ru/content/view/1389/1539.
7. Наукова та інноваційна діяльність – Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
8. Стартап-акселератор чи бізнес-інкубатор – Що краще для стартапу? // StartUpLine – 2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://startupline.com.ua>.
9. Т. 1: Економіка знань – модернізаційний проект України / За ред. акад. НАН України В.М. Гейця, акад. НАН України В. П. Семиноженка, чл.-кор. НАН України Б.С. Кваснюка. – К.: Фенікс, 2007. – 539 с.
10. Шевчук Л.Т. Світовий і вітчизняний досвід створення і функціонування бізнес-інкубаторів / Л.Т. Шевчук, А.В. Колодійчук. // Регіональна економіка. – 2013. – № 1. – С. 178–184.

Тищенко Алина Николаевна

асистент кафедри туризму,
аспірант кафедри економіки
Національного транспортного університета

РАЗВИТИЕ ИННОВАЦИОННОЙ ИНФРАСТРУКТУРЫ СТРАН ЕВРОПЫ

Аннотация

Исследованы основные принципы развития инновационной инфраструктуры стран Европы. Выявлены основные недостатки формирования и развития современной инновационной инфраструктуры. Рассмотрены основные элементы развития межрегиональной инновационной инфраструктуры. Выяснены основные принципы формирования и развития инновационной инфраструктуры в странах Европы. Приведены основные этапы формирования межрегиональной политики становления инновационной инфраструктурной деятельности.

Ключевые слова: развитие инновационной инфраструктуры, современная инновационная инфраструктура, комбинированная модель, инновационная модель развития, инновационная деятельность, страны Европы.

Tyshchenko Alina Mykolayivna
Assistant Tourism,
Postgraduate student economics
National Transport University

DEVELOPMENT OF INNOVATIVE INFRASTRUCTURE OF EUROPEAN COUNTRIES

Summary

The basic principles of development of innovation infrastructure of European countries are studied. The main shortcomings of the formation and development of modern innovation infrastructure are revealed. The main elements of the development of interregional innovation infrastructure are considered. The basic principles of the formation and development of innovation infrastructure in the countries of Europe are explained. The main stages of formation of interregional policy of formation of innovative infrastructure activity are presented.

Key words: development of innovation infrastructure, modern innovative infrastructure, combined model, innovative model of development, innovative activity, european countries.

УДК 338.48

Семенов Василь Федорович

доктор економічних наук,
професор кафедри туристичного та готельно-ресторанного бізнесу
Одеського національного економічного університету

Фадєєва Ганна Ігорівна

студентка
Одеського національного економічного університету

УМОВИ ТА СУЧАСНІ ТРЕНДИ РОЗВИТКУ ДІЛОВОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ І СВІТІ

В статті розглянуто роль та значення ділового туризму в економіці країн світу у сучасних умовах. Проаналізовано динаміку ділового туризму в регіонах світу і в Україні. Досліджено шляхи і перспективи подальшого розвитку ділового туризму в провідних країнах світу, в Україні та в Одеській області.

Ключові слова: міжнародні прибуття, надходження від туризму, туристичні регіони світу, діловий туризм, ринок ділового туризму, об'єм ринку ділового туризму, виїзний туризм, специфіка ділового туризму, географія ділового туризму, поток туристів.

Постановка проблеми у загальному вигляді. За доходами від експорту туризм посідає третє місце в світі після нафтової та хімічної промисловості, випереджаючи агробізнес та автомобілебудування. Витрати іноземних відвідувачів на проживання, харчування, розваги, різні покупки та інші послуги у туристичних напрямках досягли 1220 млрд. доларів (євро 1,102 млрд.дол. США) у 2016 році. Фактично, міжнародний туризм зростає швидше, ніж світова торгівля товарами вже п'ять років поспіль. З одного боку така ж позитивна динаміка характеризує й діловий туризм як один з найуспішніших видів міжнародного туризму. Красномовним підтвердженням є той факт, що близько 50% доходів авіакомпаній, приблизно 60% доходів готелів, і понад 70% доходів автопрокатних компаній створюється за рахунок обслуговування ділових туристів. Проте поруч з успішними показниками функціонування ділового туризму як у загальносвітовому, так і у регіональних вимірах є безліч розбіжностей щодо його розвитку. Саме таке становище й зумовлює вивчення особливостей сучасного стану ділового туризму та визначення тенденцій його розвитку в світі та в окремих туристичних регіонах. Просторові аспекти розвитку є актуальними й для розвитку ділового туризму в Україні і в її регіонах.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Результати досліджень проблем розвитку ділового туризму знайшли своє відображення у працях таких українських вчених і фахівців як Кальченко, А., Крикавський, Є., Пшоняна, С., Семенов, В., Тридід, О. та ін. Досліджували проблеми розвитку ділового туризму й зарубіжні вчені: Джеймс Р. Сток, Дуглас М. Ламберт, Б. Річі, Дж. Хендерсон та ін. Регулярно переймаються цими питаннями також періодичні видання провідних організацій у галузі туризму (UNWTO, WTTC, ITP, WTF, IATA). Названі й інші вчені і фахівці приділяють увагу підвищенню ефективності управління туризмом на регіональному рівні, забезпеченню організаційно-господарських, технологічних, фінансових, правових, інформаційних, сервісних та ін. засад формування туристичних потоків [1, с. 150].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Недостатньо уваги приділяється перспективам розвитку окремих видів регіонального туризму, особливо тим з них, що відносяться до категорії «діловий туризм». Більш ґрунтовного вивчення потребують країни, що беруть участь у обміні діловими туристами з Україною, сприяючи розвитку всієї індустрії туризму в країні,